

Prof. dr hab. Anna Rutka

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Instytut Literaturoznawstwa

Katedra Niemieckiej i Niemieckojęzycznej Literatury i Kultury

Recenzja rozprawy habilitacyjnej i całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr. Wolfganga Brylli

Podstawa formalna

Niniejsza recenzja wykonana została na podstawie decyzji Rady Dyscypliny Naukowej Literaturoznawstwo Uniwersytetu Zielonogórskiego (Uchwała nr 1/12/2025 z dnia 23.12.2025r.) – w nawiązaniu do decyzji Rady Doskonałości Naukowej (znak: DRKN.Z1.400.82.2025 z 04.12.2025r.)

We wniosku o przeprowadzenie przewodu habilitacyjnego z dnia 23.09.2025 r. dr Wolfgang Brylla wskazał Radę Naukową Dyscypliny Literaturoznawstwo Uniwersytetu Zielonogórskiego jako jednostkę organizacyjną do przeprowadzenia tego przewodu. Jako swoje osiągnięcie naukowe Habilitant wskazał monografię pt. *Der polnische und deutschsprachige Retro-Krimi 'Detektivistische' Fallstudien*. Z przedłożonej dokumentacji wynika, że spełnione są wszystkie wymagania formalne niezbędne do wszczęcia postępowania habilitacyjnego, wynikające z Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. - Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1669 z późn. zm.) Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2024 r., poz. 1571) Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. z 2022 r., poz. 2202 z późn. zm.).

Poniższa recenzja opiera się na kryteriach określonych w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 lipca 2018 r w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego i obejmuje trzy najważniejsze elementy składające się na jej dorobek, to jest: 1) osiągnięcie naukowe będące przedmiotem postępowania habilitacyjnego, 2) pozostałe osiągnięcia naukowe, 3) dorobek dydaktyczny i organizacyjny.

2. Wykształcenie i kariera zawodowa Habilitanta

Pan dr Wolfgang Brylla uzyskał dyplom magistra filologii germańskiej w Uniwersytecie Zielonogórskim dn. 09.07.2008 na podstawie pracy dyplomowej: *Hans Falladas „Kleiner Mann, was nun?“ in Rezeption und Debatte um Reportage und Roman.*

Następnie uzyskał On stopień doktora w Uniwersytecie Zielonogórskim dn. 17.09.2013 – na podstawie rozprawy doktorskiej: *Berlin als Raum. Hans Falladas erzählte Großstadt.*

Od dn. 01.11.2013 dr Brylla pracuje w Uniwersytecie Zielonogórskim w Instytucie Filologii Germańskiej jako adiunkt.

3. Ocena osiągnięcia naukowego będącego przedmiotem postępowania habilitacyjnego

Rozprawa przedstawiona do oceny przez pana dr. Wolfganga Bryllę (dalej Autor) zatytułowana została *Der polnische und deutschsprachige Retro-Krimi ‘Detektivistische’ Fallstudien* ukazała się w 2025 roku w wydawnictwie V&R unipress. Praca liczy 351 stron, w tym 26 stron spisu literatury źródłowej i przedmiotu.

Praca składa się z obszernego wstępu, trzech rozdziałów teoretyczno-metodologicznych, 12 rozdziałów poświęconych analizom powieści retro-kryminalnych autorstwa polskich

i niemieckojęzycznych pisarek i pisarzy oraz rozdziału końcowego zatytułowanego „Fazit und Ausblick: Untergang des Retro-Krimis?”

Struktura książki jest prawidłowa i wynika z przyjętej przez Autora koncepcji całego dzieła. Sam tytuł rozprawy może sugerować, że Autor będzie dokonywał pewnego formalno-tematycznego zestawienia, bądź porównawczej analizy retro-kryminałów polskich i niemieckich. Takie przypuszczenie jest jednak mylne. Praca traktuje przykłady literatury polskiej i niemieckojęzycznej wrzucając je niejako do jednego worka badawczego. Również w ostatnim rozdziale podsumowującym Autor nie pokusił się o syntetyczne ujęcie zróżnicowanych kulturowo kontekstów polskich i niemieckich, w których badane przez Niego utwory powstały. Nie twierdzą bynajmniej w tym miejscu, że takie różnice rzeczywiście byłyby istotne z punktu widzenia analizy literaturoznawczej, ale oczekiwałabym jako czytelniczka, żeby na wstępie lub w podsumowaniu uzasadniony został brak podejścia komparatystycznego. W podtytule czytamy, że mamy do czynienia z ‘Detektivistische’ Fallstudien. Jako studium przypadku rozumie się „procedu[ę] badawcz[ą] polegając[ą] na szczegółowej analizie jednego wybranego obiektu badań”. (por. Wielki słownik języka polskiego PAN) O ile jasne jest dla mnie użycie pojęcia „studium przypadku” w odniesieniu do gatunku retro-kryminału, to mam jako czytelniczka pracy naukowej pewien problem z umieszczonym w pojedynczym cudzysłowie określeniem ‘detektywistyczne’. Domyślam się oczywiście, że chodzi tu o pewną grę metaforyczną, ale obawiam się, że nie do końca znajduję uzasadnienie do zastosowania tego typu zabiegu retorycznego w przypadku rozprawy naukowej.

Przechodząc do omówienia poszczególnych (czterech) rozdziałów wstępnych, pragnę na wstępie podkreślić, że Autor opracował niezwykle obszerny materiał zarówno tekstów literackich jak i tekstów dotyczących literatury przedmiotu z zakresu historii powieści kryminalnych (w ujęciu wielokulturowym) i powieści kryminalno-historycznych. Wstępne rozdziały udowadniają wielkie odczytanie Autora i niewątpliwe znanstwo materii. Taka erudycja jest wynikiem wielu lat intensywnie prowadzonych badań naukowych, co znajduje odbicie nie tylko na kartach rozprawy habilitacyjnej, ale również w licznych artykułach poświęconych tej tematyce, do których Autor zresztą sam się w kilku miejscach odwołuje.

Rozdział „Re-Literarisierung des Krimis: Zur Zielsetzung einleitender Ermittlungen“ opisuje długą literaturoznawczą dyskusję na temat przynależności powieści kryminalnej do tzw. kultury wysokiej. Autor przedstawia różne punkty widzenia i oceny tego gatunku w

literaturoznawstwie polskim, rosyjskim, anglosaskim i niemieckojęzycznym, dowodząc, że w przypadku nowoczesnej literatury kryminalnej zasadne jest „zrehabilitowanie” (s. 15) tego gatunku i uznanie go jako pełnowartościowej literatury wysokiej, która zdolna jest do przełamywania szablonów, schematów i kliszowości, będących często jej własnymi zagrożeniami. Zwłaszcza w odniesieniu do powstałych na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat powieści kryminalno-historycznych takie ‘docenienie’ gatunku jest ze wszech miar pożądane i uzasadnione. Przenikanie się struktur fikcyjnych i historycznych, autentyczności i zmyślenia/fantazji stanowi modus operandi w podejmowaniu namysłu nad ważnymi tematami społeczno-obyczajowymi, aksjologicznymi oraz – co z punktu widzenia habilitacji wydaje się kwestą kluczową – nad aktualnością historyczności dla teraźniejszości. W rozdziale tym otrzymujemy także informację na temat zadania/zadań badawczych, jakie wyznacza sobie Autor (s. 31, 32, 33). Celem tym jest: „An Paradebeispielen aus Deutschland und Polen soll dann im zweiten Teil veranschaulicht werden, welche konkreten Erzähl- und Themenformen der Retro-Krimi annehmen kann“. W dopełnieniu tak sformułowanego zadania badawczego czytamy jeszcze, że celem jest udowodnienie, że retro-kryminały nie są schematycznymi, służącymi li tylko rozrywce powieściami, lecz że ten subgatunek wnosi ogromny wkład do „odtrywializowania” całego gatunku, jest „pełnoprawnym” członkiem literatury i „istotnym budulcem społeczeństwa”, o którego „pralękach” opowiada właśnie za pomocą odwołań do przeszłości (s. 34).

Tak sformułowane zadanie badawcze jest poprawne i interesujące poznawczo.

Kolejne podrozdziały przedstawiają szczegółowo literaturoznawcze i literaturohistoryczne refleksje na temat powieści historycznej, następnie na temat podstawowego dla rozprawy rozróżnienia pojęć „Retro”, „Nostalgic”, „Vintage” i wreszcie w czwartym podrozdziale Autor doprecyzowuje definicję retro-kryminału jako subgatunku kryminału historycznego, odnoszącego się do przeszłości, która albo funkcjonuje jeszcze w pamięci komunikatywnej lub kulturowej dzięki „Gedächtnisspeicher” takich jak film, fotografia, zapis dźwiękowy (Guffey) i jest w związku z tym weryfikowalna (istotnym czynnikiem jest więc referencyjność). Kryterium czasowości (od ok. 1900 do lat 80. XX wieku) uzupełnione zostaje dodatkowo kryterium przestrzeni (rola topologii, topografii, przestrzenności) i zastosowaniem specyficznych środków narracyjnych (m. in. hybrydowość, intertekstualność i zapożyczenia z pop kultury medialnej). Autor suwerennie porusza się pomiędzy różnymi stanowiskami badawczymi (S. Reynoldsa, E. Guffey’a, Z. Baumana), ocenia je i poddaje naukowej krytyce, wybierając z szerokiej palety literatury badawczej te elementy, które

uznaje jako istotne z punktu widzenia swojej strategii badawczej. Takie syntetyczne podsumowanie znajdujemy na stronie 66. W gąszczu cytowanych i omawianych krytycznie opracowań znalazłam jedną niekonsekwencję, mianowicie nie rozumiem dlaczego Habilitant używa polskiego tłumaczenia *Symulakry i symulacja* J. Baudrillard'a. Należałoby użyć albo oryginału, albo niemieckiego tłumaczenia.

Istotne w tym miejscu wydaje mi się być, że o ile pojęcie retro-kryminału przyjęte i uznane jest w polskim i szerzej wschodnioeuropejskim dyskursie literackim i literaturoznawczym, o tyle w niemieckim/niemieckojęzycznym nie występuje. Tu funkcjonuje tylko termin „historischer Kriminalroman”. To bardzo ciekawe spostrzeżenie i jednocześnie rozpoznanie dezyderatu badawczego stanowi solidną podstawę i przesłankę do podjęcia analiz literaturoznawczych w obrębie polskiej i niemieckojęzycznej literatury. Niemniej jednak pozostawia to u mnie pewien czytelniczy niedosyt: Jak wyjaśnić brak takiego rozróżnienia subgatunkowego w literaturze niemieckojęzycznej? Oczywiście argumenty przedstawione przez Autora na stronie 68 i 69 o niedostatecznej recepcji rozważań literaturoznawczych i fenomenów literackich Europy Wschodniej w dyskursach zachodnioeuropejskich są jak najbardziej przekonujące, jednakże nie do końca wystarczające. W konsekwencji mamy do czynienia z przypadkiem, w którym termin retro-kryminał *quasi* na siłę implementowany jest do niemieckojęzycznego dyskursu badawczego i niemieckojęzycznej literatury, nawet uznając za słuszne rozpoznanie: „[...] denn auch im Westen werden Retro-Krimis produziert, ohne dass die Autoren bewusst an der Subgattungsentwicklung partizipieren würden.” (s. 69)

Te uwagi polemiczne nie mają charakteru deprecjonującego. Są one wynikiem recepcji i zaciekawienia tematem ze strony recenzentki i mogłyby zostać zgłębione przy okazji kolokwium habilitacyjnego, którego w obecnej formule, ku mojemu ubolewaniu, nie ma. Taka publiczna polemika mogłaby stworzyć możliwość uwypuklenia walorów Habilitanta jako dojrzałego naukowca.

W rozdziałach analitycznych Autor omawia cztery polskie serie retro kryminalne oraz osiem niemieckojęzycznych. Dwaj polscy pisarze Marcin Wroński i Marek Krajewski to od lat uznani twórcy, których przynależność do kultury wysokiej jest niekwestionowana, co pokazuje jak trudna współcześnie do utrzymania jest dystynkcja pomiędzy paradygmatami kultury wysokiej i popularnej.

Serie retro-kryminalne obu autorów wykorzystują jako zasadniczy atrybut kategorii retro urbanistyczne przestrzenie historyczne Breslau (Krajewski) i Lublina (Wroński). W obu

wypadkach polityczna i społeczna funkcja literackiej historyzacji polega na przełamaniu narodowych mitów – rzekomej piastowej polskości Wrocławia i monokulturowości Lublina. Szczegółowo opracowane przez Habilitanta techniki narracyjne w oparciu o *close reading* tekstów, solidna obudowa ocenami i interpretacjami krytyków i krytyczek literackich i literaturoznawczyń oraz literaturoznawców udowadniają świetne rozeznanie Autora w badanej materii. Jednocześnie ciągle cytowanie obcych opracowań zagłusza nieco głos samego Habilitanta. Zwłaszcza zakończenia tych dwóch rozdziałów sprawiają wrażenie zawieszonych i przerwanych. Doprecyzowania domaga się według mnie zwłaszcza kwestia funkcji wątków kryminalnych w odniesieniu do terażniejszości – w jaki sposób zbrodnie i inne delikty z przeszłości dekonstruują mity i monokulturowe (polskie) narracje? Zabrakło mi w przypadku tych dwóch polskich pisarzy jasnego wypracowania tego związku w analizach szczegółowych poszczególnych powieści.

Analizy interpretacyjne kryminałów Ryszarda Ćwirleja i duetu pisarskiego Jacka Dehnela i Piotra Tarczyńskiego (pseudonim Maryla Szymickowa) pozwalają Autorowi uchwycić specyfikę wykorzystanych w stylistyce retro technik subwersyjnej karykaturalizacji, groteskowości i pastiszu. W obu wypadkach, jak przekonująco zostało to udowodnione w rozprawie, takie narracje i intertekstualne lub intermedialne (Ćwirlej) odniesienia skutecznie odmitologizują przeszłość: W przypadku Szymickowej chodzi o dekonstrukcję „mitu Krakowa” jako ostoju polskości w okresie rozbiorów, zaś w przypadku Ćwirleja o dekonstrukcję narracyjnych schematów socjalistycznych kryminałów milicyjnych. Jeśli chodzi o retro-świat Ćwirleja to demontaż może odnosić się jedynie do ‘pre-gatunku’ kryminału milicyjnego, mniej zaś do socjalistycznej przeszłości lat 80. XX wieku, która w mojej ocenie nie funkcjonowała i nie funkcjonuje w świadomości społecznej jako wymiar sentymentalno-zmitologizowany. Filmy Barei, które powstawały przecież już w latach 80. XX wieku są żywym dowodem na to, że polska pamięć kulturowa została już dawno w tym względzie zdekonstruowana za pomocą groteski i karykatury. Tak więc powieści Ćwirleja mają w tym kontekście swego rodzaju ‘wtórny’ charakter. Niewątpliwie są one jednak bardzo ważnym wkładem w retro-spojrzenie na PRL-owską przeszłość i w żywy dialog z jej wątkami z perspektywy współczesności.

Blok niemieckojęzycznych powieści retro-kryminalnych otwiera analiza technik narracyjnych w powieściach kryminalnych Roberta Hültnera. Sprawnie przeprowadzony wywód ukazuje całą paletę środków narracyjnych (użycie dialektu, stylu mówionego, filmizacja). Na tej podstawie wysnuty zostaje wniosek o przyporządkowaniu powieści Hültnera do nurtu „Anti-

Heimatliteratur". Taka konkluzja jest przekonująca. Zbyt mało uwagi Autor poświęcił jednak ocenie aspektu kryminalnego, tj. w jaki sposób kryminalność współgra z kryterium retro w krytycznym zobrazowaniu prowincji/małej ojczyzny/regionu w okresie powstawania nazizmu. Rozszerzenie tego aspektu w końcowym podrozdziale dopełniłoby w moim odczuciu drobiazgowo analizy technik narracyjnych. Należy też zwrócić uwagę, że trend Anti-Heimatliteratur nie wyczerpał się bynajmniej, jak chce tego zacytowany na stronie 191 Koppensteiner, w latach 80. XX wieku. Autorki austriackie jak E. Jelinek, M. Streeruwitz w latach 90. i dwutysięcznych dynamicznie kształtowały i kształtują ten nurt, używając przy tym oczywiście innych środków estetycznych.

W odniesieniu do powieści berlińskich Volkera Kutschera osadzonych w okresie międzywojennym Habilitant przedstawia techniki filmowości, seryjności, historycznego uwiarygodnienia oraz 'zapożyczony' od Ericha Kästnera styl Neue Sachlichkeit. Powieści Kutschera stanowią, jak przekonuje Autor, raczej zapis postępującego osuwania się Niemiec w katastrofę nazizmu, nie zaś próbę weryfikacji czy oceny. Skoro tak, to pojawia się pytanie, na które nie znalazłam odpowiedzi, w jaki sposób następuje w przypadku tych kryminałów referencyjne spięcie „(narodowej) pamięci” (s. 216) z terażniejszością?

Taka referencyjność przeszłości i terażniejszości została natomiast bardzo precyzyjnie i przekonująco udowodniona w przypadku powieści Andrei Marie Schenkel. Tu analiza funkcji multiperspektywizmu techniki montażu współgra z przesunięciami na płaszczyźnie czasowości – zbrodnie z lat 20. XX wieku i ich przeniesienie na płaszczyznę narracyjną Republiki Federalnej.

W przypadku powieści Horsta Bosetzky'ego Habilitant podjął refleksję nad specyfiką kryminału dokumentalnego, określonego słusznie jako pitawal (Bosetzky), a którego zasadniczym celem jest odtworzenie za pomocą dokumentów portretów psychologicznych psychopatycznych zbrodniarzy z lat 20. i 40. XX wieku, przy czym oryginalnym wkładem Bosetzky'ego w re-aktualizację przeszłości jest odtworzenie procesu oceny, interpretacji i re-interpretacji słynnych zbrodni berlińskich. Taka rekonstrukcja dokumentalna daje wgląd w performatywny charakter konstruowania i utrwalania narracji kryminalno-historycznych.

W odniesieniu do powieści Christiana v. Dittfurtha Autor wypracowuje na podstawie analizy tekstów ciekawą zależność pomiędzy profesją historyka i detektywa, która ma kluczowe znaczenie w konstrukcji opowieści o zbrodniach z przeszłości. Dzięki określeniu korelacji historyk – detektyw możliwe staje się przeanalizowanie transmisji opowieści z przeszłości do

teraźniejszości głównego bohatera ('upadłego' historyka uniwersyteckiego). Habilitant wykazuje przy tym, jak protagonista fikcjonalizuje historię, a następnie sam demaskuje swoje imaginacyjne manipulacje. Prowadząc tego typu retro-grę z czytelniczkami/czytelnikami Ditfurth zamienia swojego bohatera w „archeologa” przeszłości.

Jako interesujące jawią się analizy technik narracyjnych w powieściach Maxa Annasa, których tematem przewodnim są działania śledcze wschodnioniemieckiej policji na prowincji w latach 80. XX wieku. Historyczne narracje Annasa odczytywane są przez Habilitanta jako demaskacje komunistycznego systemu wraz z jego licznymi tabu (nienawiść wobec cudzoziemców, tendencje neonazistowskie). Techniki wieloperspektywicznego opisu oraz włączenie wątku muzyki punkowej i jej wywrotowej roli wobec reżimu komunistycznego pozwalają na ponowne spojrzenie na przeszłość NRD poza konwencją Ostalgie.

W rozdziale poświęconym powieściom z żydowskim komisarzem policji Davidem Bronsteinem w roli głównej autorstwa Andreasa Pittlera interpretacji poddane zostały przykłady literatury austriackiej. Już sama koncepcja osadzenia żydowskiego protagonisty w burzliwych latach 20. i 30. XX wieku sprzyja prześledzeniu rodzącego się nazizmu i obaleniu, po raz kolejny, mitu o Austrii jako pierwszej ofierze Hitlera. Ciekawe z punktu widzenia oceny historyczności i jej odniesienia do teraźniejszości wydaje się sama konstytucja psychologiczna i mentalna Bronsteina jako zasymilowanego wiedeńskiego Żyda, wiernego urzędnika państwowego, który przez długi czas bagatelizuje lub wypiera nazistowskie przejawy dyskryminacji. Dzięki takiemu schematowi możliwe staje się wyraziste odniesienie tej austriackiej 'kondycji' społecznej do obecnych ruchów populistyczno-prawicowych w Europie i Ameryce. Jak zauważa Autor, wątki kryminalne nie mają w powieściach Pittlera zasadniczego znaczenia i funkcjonują jedynie jako sztafaż. W tym punkcie załamuje się przewodnia dla rozprawy koncepcja retro-kryminału, skoro rola kryminalności jest tylko poboczna. Zabrakło mi również odniesienia do tytułów poszczególnych powieści, które przywołują słowa z języka jidysz Ezzes, Cuzpe, Tinnef, Zores. Może pokuszenie się o interpretację takich zapożyczeń we współczesnych powieściach otworzyłyby jakąś ważną dla oceny odniesień historycznych perspektywę badawczą.

Do ostatniego rozdziału analitycznego Habilitant postanowił włączyć powieści Christofa Weigolda, których akcja rozgrywa się w świecie filmowym Hollywood w okresie międzywojennym. Analiza tych powieści wskazuje na stylistyczne zapożyczenia klasyków kryminału takich jak Raymond Chandler i Dashiell Hammett, filmowe techniki narracyjne,

czy historyczną 'seryjność' opowieści. Nie są to jednak wątki nieopisane już wcześniej w innych analizach, więc ich ponowne analizowanie nie wnosi według mnie nowych rozpoznań. Jedynym świeżym argumentem przemawiającym za włączeniem Weigolda do korpusu tekstowego jest, przełamanie narodowych (w tym wypadku niemieckich i austriackich) ram. Mimo to nadal otwarte pozostaje dla mnie pytanie o to, co taka hollywoodzka historyczność mówi o naszej czytelniczej terażniejszości.

Rozdział zamykający rozprawę stanowi podsumowanie wniosków wysnutych z analiz technik narracyjnych retro-kryminałów. W 12 punktach Autor konkretyzuje reprezentatywne struktury i strategie przebadanych powieści podkreślając raz jeszcze ich elementarne znaczenie w kształtowaniu treści i materiału historycznego. Apelując po raz kolejny o konieczność wyzwolenia retro-kryminału z odium kiczu, sztampy i banalności Habilitant nawiązuje do (nakreślonych już we wstępie) kontekstów postmodernistycznych oraz nurtu literatury memorialnej po roku 1998.

Podsumowując stwierdzam, że przedłożona mi do oceny rozprawa habilitacyjna *Der polnische und deutschsprachige Retro-Krimi* jest solidnie ugruntowanym metodologicznie, sprawnie przeprowadzonym literaturoznawczym studium, które bez wątpienia wnosi ważny wkład w nieprzebadane dotąd w takim zestawieniu tematycznym i metodologicznym obszary literaturoznawstwa polskiego i niemieckojęzycznego. Autor wykazał się niewątpliwym znawstwem w zakresie światowej literatury kryminalnej. Suwerennie i dojrzałe udało Mu się opracować i uporządkować niezwykle rozległą literaturę przedmiotu i wypracować własny model interpretacyjny, który zastosował do zbadania wybranych powieści polskich i niemieckojęzycznych. Moje uwagi krytyczne, odnoszące się do (w niektórych miejscach) słabo udowodnionych związków pomiędzy modelowaną literacko przeszłością a współczesnymi kontekstami oraz braku komparatystycznego ujęcia, mają charakter polemiki naukowej i nie deprecjonują całościowej wartości rozprawy.¹

---

¹ Książka zawiera nieliczne potknięcia językowe (s. 27, 40, 82, 93, 186, 187, 263, 284, 316). Pewnym dyskomfortem dla czytelniczki/czytelnika mogą okazać się wielowarstwowo budowane zdania, których 'rozszyfrowanie' wymaga kilkukrotnego czytania. Jako zarzut pragnę też sformułować brak użycia form inkluzywnych w zastosowanym języku.

Nie mam wątpliwości, że jest to wystarczająca podstawa merytoryczna do uznania tej pracy za spełniającą kryteria osiągnięcia naukowego mogącego stanowić podstawę do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie literaturoznawstwo.

Ocena pozostałych osiągnięć naukowych

Po obronie pracy doktorskiej ukazały się **83 prace publikowane** (nie licząc omówionej wyżej monografii stanowiącej główne osiągnięcie naukowe), których Habilitant był autorem. W tym zawierają się **55 rozdziałów w monografiach naukowych** (w tym 17 w wydawnictwach krajowych i 38 w prestiżowych wydawnictwach zagranicznych) oraz łącznie 28 artykułów naukowych w czasopiśmie polskich (m.in. *Studia Niemcoznawcze*, *Folia Germanica*, *Kwartalnik Neofilologiczny*, *Germanica Wratislaviensia*, *Folia Litteraria Polonica*, *Postscriptum Polonistyczne*) i zagranicznych (*Estudios Filológicos Alemanes*, *Constellazioni*, *Orbis Linguarum*, *Oxford German Studies*).

Habilitant opublikował w 2013 r. formie książkowej swoją rozprawę doktorską p.t. *Berlin als Raum. Hans Fallandas erzählte Großstadt* (SVH), zaś dwa lata wcześniej monografię naukową *Layout des Rätsels oder: Wie das Geheimnis inszeniert wird. Narratologische Annotationen zu klassischen Detektivgeschichten* (Zielona Góra).

Książka *Berlin als Raum* otrzymała prestiżową **nagrodę Polskiej Akademii Nauk** (Oddział w Poznaniu) za „innovacyjne zastosowanie analitycznie nośnej kategorii ‘przestrzeni symbolicznej’ do typologicznego opracowania pięciorakich przestrzeni miejskich metropolii Berlińskiej”.

Na szczególne uznanie zasługuje fakt, że Habilitant był kierownikiem i wykonawcą w projekcie naukowym „Deutsche und polnische Frauenkrimis im Vergleiche“ finansowanym przez Deutsch-Polnische Wissenschaftsstiftung (DPWS) we współpracy z Christian-Albrechts-Universität zu Kiel (Maike Schmidt) w okresie 2022-2023.

Habilitant opublikował również **dwie recenzje książek** dla „Przeglądu Zachodniego” i „Arbitrium”. W latach 2026-2018 był redaktorem czasopisma *Thalloris*”.

Był członkiem w redakcjach naukowych 16 monografii i wziął udział po roku 2013 w **48 konferencjach krajowych i międzynarodowych wraz z wygłoszeniem referatów.**

Uzupełnieniem działalności naukowej Habilitanta były także wykłady gościnne (krajowe i zagraniczne), współorganizacja dziesięciu konferencji naukowych (w kraju i za granicą), odbyte staże naukowe (docentura gościnna w Europa-Universität Viadrina, w Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa (GWZO) w Lipsku, Martin-Luther-Universität Halle (Saale)), a także dwa stypendia badawcze (DAAD i Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas (IKGS) na Ludwig-Maximilians-Universität w Monachium). Habilitant jest także członkiem trzech organizacji naukowych i uczestniczył w sześciu programach europejskich Erasmus.

W kryterium tzw. **wskaźników bibliometrycznych** stwierdzam na podstawie oświadczenia Habilitanta, że indeks Hirscha wynosi 3, a liczba cytowań według Google Scholar wynosi 69. Jest to według mnie wysoka liczba, zwłaszcza w tak specyficznej dziedzinie jak literaturoznawstwo.

Tak duża liczba publikacji świadczy o trwałej i ponadprzeciętnej aktywności naukowej Habilitanta, a także o międzynarodowym zasięgu jego badań.

Reasumując stwierdzam, że cały tzw. pozostały dorobek naukowy Habilitanta (po doktoracie) dotyczący problematyki niemieckojęzycznej i polskiej literatury kryminalnej, niemieckiej muzyki popularnej, niemieckojęzycznej *Kurzgeschichte* oraz problematyki post-reformacji jest ilościowo ponadstandardowy w polskich warunkach oraz merytorycznie zróżnicowany i na tyle ważący, aby stwierdzić, że dostatecznie opanował On nowoczesny warsztat naukowy, co umożliwi samodzielne prowadzenie badań w dyscyplinie literaturoznawstwo, a także kierowanie takimi badaniami i ocenę dorobku naukowego innych osób.

Ocena dorobku dydaktycznego i organizacyjnego

Dr Wolfgang Brylla od 2013 roku jako adiunkt, a wcześniej w charakterze studenta studiów III stopnia, prowadził i nadal prowadzi w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu Zielonogórskiego szereg zajęć m.in. z zakresu historii, historii literatury, literaturoznawstwa,

metodologii, analizy dyskursu, filozofii, kulturoznawstwa, krajoznawstwa, krajoznawstwa turystycznego, tłumaczeń, języka gospodarczego, języka mediów, korespondencji handlowej czy tzw. przedmiotów praktycznych.

Pod jego opieką sporządzono 20 prac licencjackich, recenzował ponadto pięć prac licencjackich oraz dwie prace magisterskie z literatury niemieckiej, w 2019 roku był promotorem pomocniczym w obronionej pracy doktorskiej pt. „Konwencje gatunkowe powieści kryminalnych Joanny Chmielewskiej w kontekstach kulturowych”.

Habilitant wykazał się także bardzo dużą aktywnością dydaktyczno-promocyjną: projekt „Junge Germanisten im Austausch”, wykłady dla uczniów szkół ponadpodstawowych, organizacja Dni Otwartych, wygłaszanie odczytów popularnonaukowych, opieka nad Kołem Naukowym Germanica.

Ta niezwykle prężna działalność organizacyjna i popularyzatorska została doceniona przez Władze Uniwersytetu Zielonogórskiego i dwukrotnie nagrodzona Laurem Naukowca.

Ponadto na podkreślenie zasługują także pozanaukowe osiągnięcia Habilitanta. Od 2004 roku pracował On jako dziennikarz, redaktor sportowy i felietonista w wielu polskich i niemieckich portalach kolarskich. Od 2020 roku jest autorem magazynu „CrimeMag” (crimemag.de) i czasopisma „Salatgarten”.

Konkluzja

Biorąc pod uwagę zamieszczoną wyżej ocenę osiągnięcia naukowego w postaci monografii pt. *Der polnische und deutschsprachige Retro-Krimi ‘Detektivistische’ Fallstudien* oraz pozostałego dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego, stwierdzam, że dr Wolfgang Brylla, spełnia z naddatkiem warunki do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie literaturoznawstwo, określonych w Ustawie z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z powyższym wnoszę do Komisji habilitacyjnej za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr. Wolfganga Brylli oraz do Rady Naukowej Dyscypliny Literaturoznawstwo Uniwersytetu Zielonogórskiego o podjęcie uchwały o nadaniu dr.

**Wolfgangowi Brylli stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych
w dyscyplinie literaturoznawstwo.**

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anna Rutka', with a stylized, cursive script.

Lublin dn. 4.03.2026

Anna Rutka